

طرح 3+3 ایران مدل جایگزین برای قفقاز

سرویس آذربایجان/خبرگزاری آران
 خبرگزاری آران / سرویس آذربایجان : تهران مرحله اول دیپلماسی قفقاز خود را جمع‌بندی می‌کند.
 ایران برای بهره‌مندی از وضعیت پیش آمده پس از حمله روسیه علیه گرجستان به حرکت درآمده است. منوچهر متکی وزیر خارجه این کشور در پی دیدارهای خود در مسکو و باکو به گرجستان نیز سفر کرد و مذاکراتی با رییس جمهوری و وزیر خارجه این کشور انجام داد.
 گفته می‌شود که متکی حین این مذاکرات پیشنهادی را از طرف کشور خود در رابطه با مناقشه اوستیای جنوبی مطرح کرده است. وی اعلام نموده است که صلح و امنیت در منطقه باید بر اساس فرمول 3+3+3 تامین گردد. در این فرمول شرکت ایران، روسیه و ترکیه به اضافه کشورهای قفقاز جنوبی در نظر گرفته می‌شود.
 در گیر و دار بحران قفقاز، ترکیه با طرح ایده ائتلاف برای قفقاز سعی کرد هدایت دیپلماسی منطقه‌ای را برای مدیریت بحران در دست گیرد.
 رجب طیب اردوغان، نخست‌وزیر ترکیه در همین راستا پیشنهاد ایجاد ائتلاف قفقاز را مطرح کرد که در راستای تثبیت اوضاع در منطقه بود و شرکت ارمنستان، گرجستان، آذربایجان، روسیه، آمریکا و ترکیه را در نظر داشت.
 این طرح در راستای تثبیت اوضاع منطقه با شرکت 3 کشور حوزه قفقاز به همراه روسیه، آمریکا و ترکیه پیشنهاد شده بود که کارشناسان منطقه به دلیل حضور نداشتن ایران در این سازوکار امنیتی، این طرح را محکوم به شکست دانستند. در نظر نگرفتن معادلات و واقعیت‌های تاریخی منطقه ازجمله بزرگترین معایب این طرح برشمرده شد.
 همچنین با توجه به عضویت ترکیه در ناتو و تعاملات عمیق آن کشور با آمریکا این اقدام آنکارا با استقبال سرد مسکو روبه‌رو شد. از این رو ترکیه در عمل نتوانست برای عملیاتی شدن ایده ائتلاف برای قفقاز بسترسازی کند.
 نبود ایران در این طرح از دلایلی بود که آن را پیش از شروع با شکست مواجه کرد. سرگنی شاکاریانتس، کارشناس علوم سیاسی ارمنستان در این باره می‌گوید: از آنجا که در طرح پیشنهادی ترکیه برای ایجاد ائتلاف قفقاز ایران وجود نداشت، این طرح محکوم به شکست بود. شاکاریانتس افزود: ایران همیشه نقشی مهم و جدی را ایفا کرده و این وضع در آینده نیز تغییر نمی‌یابد.
 وی خاطرنشان کرد که به طور حتم ایران در تعادل واقعی نیروها و امنیت در منطقه نقشی تعیین‌کننده ایفا می‌کند.
 این کارشناس سیاسی معتقد است که این اشتباهی فاحش است که ایران در منطقه قفقاز به حساب آورده نشود و در درجه اول این اشتباه دامن ارمنستان را می‌گیرد؛ چراکه ایران برای ارمنستان تنها در به جهان خارج است که آن را تهدید نمی‌کند و اگر ارمنستان آن را به دست خود ببندد، ممکن است در اوضاعی بسیار دشوارتر از اکنون قرار بگیرد.
 در چنین شرایطی جمهوری اسلامی ایران که از ابتدا بر بکارگیری سازوکارهای منطقه‌ای تاکید داشت، حرکت جدی خود را با سفر متکی، وزیر امور خارجه به روسیه و مذاکره با مقامات روسی آغاز کرد. این دیپلماسی فعال با سفر وزیر امور خارجه به باکو و آلمان و گرجستان ادامه یافت.
 مهدی صفری، معاون اروپای وزیر امور خارجه پس از دیدار با مقامات انگلیسی درباره این طرح گفت: جمهوری اسلامی ایران طرحی در قالب 3+3 برای حل مشکل گرجستان ارائه کرده است که هم‌اکنون طرف‌های درگیر در حال بحث بر سر آن هستند.
 طرح ایران برای همکاری‌های منطقه‌ای تدوین شده است. این طرح که چندین سال پیش نیز برای حل مشکل جمهوری آذربایجان و ارمنستان پیرامون مساله قره‌باغ و ترتیبات امنیتی منطقه‌ای ارائه شد، پیشرفت‌هایی را در حل ماجرا فراهم آورد.
 با پدید آمدن مشکل گرجستان و درگیری نظامی گرجستان و روسیه بر سر منطقه اوستیای شمالی، جمهوری اسلامی ایران مجدداً این طرح را با همکاری 3 جمهوری قفقاز شامل ارمنستان، گرجستان و آذربایجان و نیز 3 کشور روسیه، ایران و ترکیه مطرح کرد تا با همکاری بین کشورهای منطقه مشکلاتی نظیر مساله گرجستان بروز نکند.
 متکی، مسوول دستگاه دیپلماسی ایران با اشاره به تحولات اخیر منطقه قفقاز در این باره اظهار کرد: کشورهای منطقه در قالب دوجانبه و چندجانبه همکاری‌های خوبی دارند و این اعتماد و صمیمیت می‌تواند در یک رویکرد نوین جمعی همکاری‌های امنیتی منطقه‌ای را با حضور کشورهای منطقه قفقاز سامان دهد.
 وزیر امور خارجه ایران همچنین در دیدار با سرگنی لاوروف، همتای روسی خود، تاکید کرد: شرایط منطقه و محیط بین‌الملل ایجاب می‌کند جدی‌تر از گذشته همکاری‌های منطقه‌ای را عملی کنیم. کشورهای منطقه قفقاز می‌توانند با همکاری مشترک امنیتی، توطئه بحران در قفقاز را که تحركات برخی کشورهای فرامنطقه‌ای عامل آنند، عقیم کند.
 سخنگوی وزارت امور خارجه ایران نیز در این باره می‌گوید: دیپلماسی قفقازی جمهوری اسلامی ایران به منظور برقراری ثبات و آرامش در منطقه فعال شده است.
 حسن قشقاوی افزود: حوادث ماه اخیر در قفقاز بر کشورهای منطقه تأثیرگذار بوده است؛ معتقدیم درک مشترک در منطقه و گفتگوهای چندجانبه و دوجانبه برای رسیدن به راهکاری مناسب به منظور همکاری‌های منطقه‌ای اقدامی ضروری است.
 البته استقبال کشورهای حوزه قفقاز از حرکت ایران، به سابقه مثبت ایران در مدیریت بحران در منطقه قفقاز خصوصاً در بحث قره‌باغ و با تاکید ایران بر ضرورت کاهش حضور نیروهای فرامنطقه‌ای در آسیای مرکزی و قفقاز و این که پهنه آبی دریای خزر بایستی پهنه صلح و دوستی باشد، برمی‌گردد.
 چنان که سابقه نگرش‌های مثبت ایران به مسائل آسیای مرکزی و قفقاز هنوز در ذهن رهبران کشورهای منطقه زنده است بنابراین با توجه به پتانسیل منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای ایران اسلامی خصوصاً استقلال آن در عرصه سیاست خارجی و بی‌طرفی فعال تهران سبب شده است تا به دنبال تأکید متکی نه تنها مقامات روسی که مقامات باکو نیز از دیپلماسی مدیریت بحران ایران استقبال و برای اجرایی شدن آن اعلام آمادگی کنند. وزیر خارجه ارمنستان نیز در دیدار خود از ایران از اجرای این طرح استقبال کرد.
 سرگنی لاوروف، وزیر امور خارجه روسیه در این باره گفته است: ما آماده همکاری‌های امنیتی با ایران و کشورهای قفقاز برای برقراری و استمرار ثبات و آرامش در منطقه هستیم. به نظر می‌رسد دیپلماسی قفقازی تهران علاوه بر گفتگوهای منطقه‌ای، گفتگو با اروپا را در نظر دارد و معتقد است در این زمینه می‌توان به طور موازی با استفاده از ظرفیت‌ها و تعهدات این قاره برای ثبات و آرامش منطقه قفقاز تلاش کرد.
 سفر متکی به آلمان و گفتگو با هدف دیپلماسی قفقازی حکایت از چنین رویکردی دارد.
 متکی در گفتگو با وزیر خارجه روسیه سرگنی لاوروف افزود: علاوه بر گفتگوهای منطقه‌ای، گفتگوها با اروپا نیز می‌تواند به طور موازی به استفاده از ظرفیت‌ها و تعهدات این قاره برای اثبات و آرامش منطقه قفقاز در دستور کار قرار بگیرد.
 نباید فراموش کرد که در مناقشه گرجستان که با دخالت نظامی روسیه در این کشور همراه بود، کشورهای غربی بخصوص آمریکا در حمایت از تفلیس، مقابل مسکو صف‌آرایی کرد که این امر با انتقاد ایران روبه‌رو شد.

احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور در مصاحبه با پی.بی.اس ضمن انتقاد از نحوه مدیریت درگیری‌ها از سوی گرجستان گفته بود: البته این به آن معنی نیست که ما عمل روسیه را تایید می‌کنیم.

وی در این باره افزود: این مشکل ناشی از دخالت‌ها از خارج از منطقه است و همچنین به دلیل اقدامات رهبران گرجستان. ما معتقدیم اگر کشورهای دیگر دخالت نکنند، مردم این منطقه در صلح و صفا زندگی می‌کنند.

محمود شوری، کارشناس امور بین‌الملل در خصوص نقش میانجیگری ایران در مناقشه گرجستان با روسیه می‌گوید: ایران از يك طرف نمی‌خواست اقدام روسیه را محکوم و از سوی دیگر تمایل نداشت برخورد گرجستان را تایید کند به همین دلیل وقتی ایران برای میانجیگری ابراز تمایل کرد، می‌دانست که روسیه و گرجستان علاقه‌مند به میانجیگری ایران نیستند.

به هر حال ایران قضیه میانجیگری را از روی جنبه انسان‌دوستانه مطرح کرد. نه این‌که این موضوع در چارچوب يك طرح سیاسی مطرح باشد. قشقاوی، سخنگوی وزارت امور خارجه نیز گزارش‌های حاکی از جانبداری جمهوری اسلامی از روسیه در بحران قفقاز را تکذیب کرد و گفت که بهترین راه برای تخفیف این بحران، خویشتنداری طرفین و اتخاذ تدابیر منطقه‌ای است.

ری تکیه و نیکلاس گوازدیف از تحلیلگران مسائل سیاسی معتقدند پیام جمهوری اسلامی از چنین حرکتی یعنی تلاش برای حل مشکل قفقاز به این همسایه این است که گرجی‌ها به اشتباه وعده‌های آمریکا را برای کمک باور کردند و بهای ساده‌لوحی خود را پرداختند.

کشورهای عرب خلیج فارس که آنها نیز به وعده‌های آمریکا برای تامین امنیت باور کرده‌اند، تدبیر کافی خواهند داشت و با همسایه فارس‌زبان پرجمعیت خود به توافق خواهند رسید.

در منطقه‌ای که آمریکا غیرقابل پیش‌بینی و غیرقابل اعتماد تلقی می‌شود، چنین پیامی بازخورد نیرومندی خواهد داشت.
پایان پیام.